

Teksti: ILMARI ESKOLA

Kiinteistökehittämistä liikunnan nimissä?

Kiinteistökehityshankkeiden markkinoiminen liikuntapaikkarakentamisella on tällä hetkellä pinnalla useissa kaupungeissa. Trendi liittyy erityisesti kaupunkirakenteen tiivistämiseen ja täydentämiseen tähtääviin projekteihin, joissa yhdistellään asumista, liiketiloja ja vapaa-ajan palveluita. Ilmiötä voidaan tarkastella urheilun viitekehyksessä neljän ajankohtaisen projektin kautta.

Helsinki Garden, Turun Ratapiha, Jyväskylän Hippos2020 ja Tampereen Kansi & areena ovat kaikki mittakaavaltaan merkittäviä hankkeita, jotka kertovat jotakin olennaista urheilurakentamisen ajankuvasta. Tätä ajankuvaa hallitsevat elämykselliset tapahtuma-areenat, uudenlaiset rahoituskumppanuudet, yksityistyminen, mahtipontisuus ja puhdas raha eli odotettavissa olevat tuotot investoreille. Trendi on eittämättä mielenkiintoinen ja yleistyneet tulevaisuudessa. Siksi sitä olisi nyt myös syytä arvioida tarkkaan. On tunnistettava mahdolliset sudenkuopat ja koottava yhteen ne perusteet, joilla tällaiset hankkeet voidaan jatkossa kaikilta osin oikeuttaa.

Aloitetaanpa varsin suurellisesta markkinoinnista. Helsinki Gardenin nettisivuilla puhutaan ”maailman moderneimmasta tapahtuma-areenasta”, SRV mainostaa Tampereen projektia ”Suomen suurimpana elämysareenana”, Ratapihaa kuvataan Turkulaisessa ”Suomen suurimmaksi elämys- ja tapahtumakeskitymäksi” ja Hipposta viedään eteenpäin Pohjoismaiden suurimpana liikunta- ja hyvinvointipalveluiden osaamiskeskuksena.

Brändäystyöhön on siis satsattu, mutta myös maltti ja suhteellisuudentaju ovat tarpeen. Onko tällä hetkellä ylipäätään mielekäästä rakentaa samanaikaisesti neljää ”Suomen suurin”-leimalla varustettua urheilun ja kulttuurin tapahtumakompleksia toimintoihin ja oheispalveluihin? Saadaanko kävijämääriä kussakin tapauksessa kasvatettua niin, että ylläpitokustannukset on mahdollista kattaa taloudellisesti kestäväällä tavalla? Liikunnan edistämisen näkökulmasta voi taas kysyä, missä määrin hankkeet painottavat itse liikuntaa ja missä määrin puhdasta penkkiurheilua?

Uuden hankintalain mahdollistama innovaatiokumppanuus monipuolistaa hankkeiden taustalla toimivia rahoituskonsortioita. Yksityisten sijoittajien suhteellinen painoarvo kasvaa, mutta julkinenkin sektori on edelleen omilla panoksillaan mukana. Tampereella kaupunki sijoittaa Kansi & areenaan 60 miljoonaa euroa, joista 26 miljoonaa suunnataan monitoimiareenan kiinteistöyhtiölle. Jyväskylässä kaupungin osuus on noin 30 miljoonaa euroa.

Molemmille hankkeille haettiin myös valtiontukea ja Tampereen monitoimiareenalle myönnettiinkin rahapelitoiminnan voittovaroista yhteensä 18 miljoonaa euroa vuosille 2017–2019. Hippos2020-masterplanilla ei sen sijaan kelpuutettu VLN:ssa valtakunnallisesti merkittäväksi liikuntahankkeeksi, vaan se joutuu tällä hetkellä tyytymään pelkästään Voimistelutalolle myönnettyyn 750 000 euroon. Päätökset poikivat luonnollisesti keskustelua tukipolitiikan ajantasaisuudesta.

Intressiristiriitojen ja irrationaalisten ratkaisujen välttämiseksi poliittis-hallinnollisten päättäjien on nyt ja tulevaisuudessa arvioitava uudelleen avustusehtojensa päämääriä kiinnittäen huomiota muun muassa siihen, miten varmistetaan rahoituksen läpinäkyvä kohdentaminen ja millä perustein näinkin kompleksisia hankkeita voidaan ylipäätään tukea. Ovatko kaupunkikehitystä ja sijoittajien tuotto-odotuksia painottavat megaprojektit julkisesti rahoitettavaa liikuntapaikkarakentamista?

Urheilumielessä suurhankkeita yhdistää useimmiten laji nimeltä jääkiekko. Se on viihteellisen markkina-arvonsa ansiosta Suomi-urheilun kaupallisella paalupaikalla. Vuoden 2022 MM-kotikisat toimivat varmasti yhtenä ponttimena ainakin Turun ja Tampereen projektien taustalla, mutta liittyykö isännöisyyspyrkimyksiin tietty pienen piirin fiksaatio? MM-kisoissa Leijonien pelit toki kiinnostavat ja ovat taloudellisestikin menestyksekkäitä, mutta muutoin ruljanssi on järjestäjätaholle raskas. Tietysti pr-mielessä kisoista on hyötyä isäntäkaupungeille, mutta riittääkö se perusteeksi? SM-liigajoukkueita ajatellen suuremmat areenat ovat toki tervetulleita, mutta miten laajennukset vaikuttavat otteluiden tunnelmaan? Mistä raavitaan yleisöt, kun pelit eivät nykyiselläänkään ole poikkeuksia lukuun ottamatta loppuunmyytyjä?

Onnistuakseen ja saavuttaakseen yhteiskunnan eri tasojen luottamuksen on hankkeiden toteutuessaan täytettävä antamansa lupaukset. Liikaa esimerkkejä on saatu budjettien ylityksistä, viivästymisistä ja kesken jääneistä suunnitelmista. Liikunnan näkökulmasta suurin kysymys koskee kuitenkin sitä, missä määrin valmistuneet projektit lopulta kansalaisten liikkumismahdollisuuksia edistävät ja millä käyttökustannuksilla.

ILMARI ESKOLA

Liikunnan yhteiskuntatieteet, 3. vsk

Jyväskylän yliopisto

Sähköposti: ilmari.eskola@gmail.com